

Τα κινήματα ειρήνης και η αριστερά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΛΟΥΤΣΙΑΝΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΝΕΡΑΝΤΖΗ

Π.Ν.: Οι δυο στρατιωτικοί συνασπισμοί του ΝΑΤΟ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της μείωσης των εξοπλισμών, αν καχ κανένας δεν αμφισβητεί όχι μόνο τη δυσκολία ενός τέτοιου εγχειρήματος, αλλά και το ότι η ισορροπία του τρόμου θα εξακολουθεί ν' αποβαίνει σε βάρος των αδέσμευτων χωρών. Γεγονός πάντως είναι ότι τα κινήματα ειρήνης έχουν διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και ως ένα βαθμό λειτούργησαν ως ανασταλτικός παράγοντας στον αυξανόμενο κίνδυνο ενός πυρηνικού ολέθρου.

Για τους Έλληνες η πάλη για την ειρήνη είναι στενά συνυφασμένη με την προάσπιση της εδαφικής ακεραιότητας, την κατάργηση των αμερικανικών βάσεων στο έδαφος τους και ακόμη την αποτροπή του πολέμου στην Ευρώπη. Ωστόσο τα κινήματα ειρήνης, που αναπτύσσονται στη Δυτική Ευρώπη και τις ΗΠΑ, θα έλεγα ότι αναπτύσσονται σε μια ευρύτερη πολιτική και κοινωνική βάση. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα βασικά στοιχεία, που χαρακτηρίζουν τα κινήματα ειρήνης;

- ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ:

Η συνέντευξη αυτή δόθηκε στον Παύλο Νιράντζη αχολεγκικά για τα «Τετράδια».

Α.Κ.: Τα τελευταία χρόνια, είναι αλήθεια ότι στην Ιταλία έχει αναπτυχθεί ένα κίνημα ειρήνης, που έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά απ' αυτά που παρουσίασε στο παρελθόν. Λόγου χάρη στη δεκαετία του '50 είχε εναντιωθεί στην ένταξη της Ιταλίας στο ΝΑΤΟ και συνδέονταν άμεσα με τη Σοβιετική Ένωση, που θεωρούνταν μια ειρηνική χώρα.

Σήμερα το κίνημα ειρήνης γεννιέται και αναπτύσσεται στη βάση μιας ρήξης με τις δυο υπερδυνάμεις, ενώ παράλληλα προωθεί την αυτονομία της Ευρώπης ως προς τους συνασπισμούς.

Ακόμη, στη δεκαετία του '50 το κίνημα ειρήνης εκφραζόταν μέσα από τα κόμματα της αριστεράς, όπως το κομμουνιστικό και το σοσιαλιστικό κόμμα, που τότε είχαν στραφεί ενάντια στην ένταξη της Ιταλίας στην Ατλαντική Συμμαχία. Αντίθετα στις μέρες μας το κίνημα ειρήνης είναι αποτέλεσμα μιας αυτόνομης μαζικής πρωτοβουλίας, ακόμη και σε σχέση με τις γενικότερες αντιλήψεις και την κουλτούρα των κομμάτων. Έχει δηλαδή, περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά με τα κινήματα ειρήνης της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, όπως και με τα κινήματα της νεολαίας, που αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Τα κινήματα αυτά δεν είναι ειρηνιστικά, στο βάθος που διακατέχονται από μια κουλτούρα, η οποία έχει πολλά στοιχεία ρήξης με τις αξίες της οργανωμένης κοινωνίας.

Π.Ν.: *Θέλεις να πεις δηλαδή ότι η προβληματική και η δράση τους αναπτύσσεται σε θέματα, που δεν αφορούν άμεσα το ζήτημα της ειρήνης και των στρατιωτικών εξοπλισμών;*

Α.Κ.: Ακριβώς. Δεν είναι τυχαία λόγου χάρη η κριτική, που ασκούν τα κινήματα αυτά στην «εκπροσωπούμενη δημοκρατία».¹ Στη Δυτική Γερμανία το φαινόμενο αυτό έχει εκδηλωθεί πολύ καλύτερα. Εκεί, το κίνημα ειρήνης γεννήθηκε, όταν ξαφνικά ο κόσμος, διαβάζοντας μια επιθεώρηση, ανακάλυψε ότι ζει μέσα σ' ένα δάσος από πυραύλους, που τον περιτριγυρίζουν απειλητικά. Το ερώτημα λοιπόν, που τέθηκε, ήταν ποια είναι και τι ρόλο παίζει αυτή η δημοκρατία. Ποιοι αποφασίζουν, πώς αποφασίζουν και με ποιο τρόπο θα ήταν δυνατή η επέμβαση των μαζών σε αποφάσεις καθοριστικής σημασίας για την ειρήνη και τον πόλεμο, τη ζωή και το θάνατο όλων μας. Το ζήτημα της ειρήνης έφερε στην επιφάνεια μια σειρά προβλημάτων, όπως της δημοκρατίας και της ταυτότητας της Ευρώπης, η οποία οφείλει να διαδραματίσει ένα ρόλο αυτόνομο ως προς τις υπερδυνάμεις. Έτσι η θέση για έξοδο από το ΝΑΤΟ μετατράπηκε στη θέση της ανάπτυξης μιας αδέσμευτης Ευρώπης, ως σημείου αναφοράς και των χωρών του Τρίτου Κόσμου.

Π.Ν.: *Στην περίπτωση αυτή όμως τίθεται ένα πολύ ουσιαστικό ζήτημα. Ένας μονόπλευρος αφοπλισμός όλων των ευρωπαϊκών χωρών θα επαυξήσει τον κίνδυνο να μετατραπούν σε πεδία αναμέτρησης των δύο υπερδυνάμεων. Μήπ ος λοιπόν θα πρέπει να προωθηθεί η λογική ενός γενικευμένου αφοπλισμού;*

Α.Κ.: Οι θέσεις του μονόπλευρου αφοπλισμού, που είναι ιδιαίτερα ισχυρές στα κινήματα ειρήνης, δεν εκφράζουν κάποιο φιλοσοβιετισμό, ούτε και υποτιμούν τον κίνδυνο, που προέρχεται από τη Σοβιετική Ένωση.

Αντίθετα ο μονόπλευρος αφοπλισμός και η αυτονόμηση της Ευρώπης από το ΝΑ-

ΤΟ αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση για ν' αναπτυχθούν ταχύτερα οι διαδικασίες κοινωνικού μετασχηματισμού στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η παρουσία των στρατιωτικών συνασπισμών παγώνει κάθε πρωτοβουλία στην Ανατολική Ευρώπη και βέβαια, ο καλύτερος τρόπος για να εκφράσουμε την αλληλεγγύη μας στην Solidarnosc είναι η ανάπτυξη ενός κινήματος για τον αφοπλισμό της Ευρώπης.

Μία από τις βαθύτερες αιτίες της εξασκούμενης από τη Σοβιετική Ένωση καταπίεσης στην Ανατολική Ευρώπη είναι το ότι βρίσκεται από την άλλη πλευρά μιας Ευρώπης, που ανήκει ολοκληρωτικά στο στρατιωτικό συνασπισμό των Ηνωμένων Πολιτειών. Αν αυτή η στρατιωτική καταπίεση ελαττωνόταν, τότε θα ήταν δυνατή η ανάπτυξη των μεταρρυθμιστικών κινήματων, που σήμερα περιορίζονται σε αφάνταστο βαθμό.

Από την άλλη πλευρά οι εξοπλισμοί της Δυτικής Ευρώπης ελέγχονται πλήρως από τις ΗΠΑ. Δεν υπάρχει καμία αυτονομία στη χρήση πυρηνικών όπλων, ούτε και εξασκείται κάποιος έλεγχος στις πυρηνικές βάσεις, που λειτουργούν ως όργανα πολιτικού ελέγχου των αμερικάνων.

Γι' αυτό πιστεύω ότι μόνο στο βαθμό που θα επιτευχθεί ο αφοπλισμός της γηραιάς ηπείρου, θα μπορέσει ν' απαίτησα πολιτική ισχύ, ενώ παράλληλα θ' αναπτύξει ουσιαστικά τις σχέσεις της με τις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα χωρών, όπως αυτά που αναπτύσσονται στο Σαλβαντόρ, στην Πολωνία, στην Αγκόλα, την Μοζαμβίκη, επειδή σαφώς καταπιέζονται από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό, γι' αυτό δέχονται την με οποιοδήποτε τρόπο υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης. Για να αποφευχθεί αυτό, πρέπει να βρεθεί ένα άλλο σημείο αναφοράς, που θα υποστηρίξει τα κινήματα. Και η Ευρώπη θα μπορούσε να διαδραματίσει ένα τέτοιο ρόλο.

Π.Ν.: Πώς κρίνεις τη θέση των μεσογειακών χωρών μέσα στην Ατλαντική Συμμαχία και ειδικότερα της Ελλάδας, ύστερα από την πολιτική νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές της 18ης Οκτώβρη του '81;

Λ.Κ.: Η θέση που πήρε η κυβέρνηση Παπανδρέου στο ζήτημα των σχέσεων Ελλάδας - NATO είναι πραγματικά αξιόλογη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ουσιαστικά κινήθηκε στη βάση μιας ιδέας, που αντιμετωπίζει την ισχυροποίηση και την ασφάλεια των ευρωπαϊκών, και μάλιστα των μεσογειακών χωρών, ως αποτέλεσμα της σύσφιξης των σχέσεων όχι μέσα στους κόλπους του NATO, αλλά με τις Αδέσμευτες Χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Στην Ιταλία οι βάσεις των νέων πυραύλων Πέρσιγκ και Κρουζ συνδέονται άμεσα με τα σχέδια επέμβασης των αμερικάνων στο χώρο της Μέσης Ανατολής και ελέγχονται πλήρως από τις δυνάμεις τους. Μπορώ να πω ότι οι εξοπλισμοί των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ευρώπη δεν στρέφονται μόνο ενάντια στην πιθανότητα μιας επέμβασης από τη Σοβιετική Ένωση, αλλά λειτουργούν επιθετικά και εναντίον των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Η αντίθεση ανάμεσα σε Βορρά και Νότο είναι μια κυρίαρχη και επομένως το ζήτημα της αποπυρηνικοποίησης και του αφοπλισμού τίθεται ως αναγκαστική προϋπόθεση, που θα επιφέρει την αποδέσμευση κάθε λαού από την ιμπεριαλιστική πολιτική των υπερδυνάμεων.

Π.Ν.: Στη βάση των όσων προανέφερες, πώς εντάσσεται το κυπριακό πρόβλημα, η λύση του οποίου εξαρτάται τόσο από τις σχέσεις Βορρά - Νότου, όσο και Ανατολής - Δύσης;

Λ.Κ.: Η πορεία του κυπριακού προβλήματος τα τελευταία χρόνια, που αφορά ουσιαστικά τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας, δείχνει με σαφήνεια το ρόλο που διαδραματίζει το ΝΑΤΟ. Οι στενότεροι δεσμοί, που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις ΝΑΤΟ - Τουρκίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν κάλλιστα για να προκαλέσουν μια κρίση στη σοσιαλιστική κυβέρνηση του Παπανδρέου. Δεν είναι τυχαίο λόγου χάρι ότι οι αμερικάνοι εκφράζουν σχεδόν πάντοτε την αλληλεγγύη τους προς την Τουρκία.

Π.Ν.: Θεωρώ ότι για την ελληνική κυβέρνηση έχει ιδιαίτερη σημασία η στάση και οι θέσεις των Ευρωπαίων σχετικά με το κυπριακό. Πώς αντιμετωπίζουν την επέμβαση της Τουρκίας και την κατοχή του μεγαλύτερου μέρους των ελληνοκυπριακών εδαφών στα πλαίσια μιας γενικότερης επεκτατικής στρατηγικής της;

Λ.Κ.: Είναι ολήθεια ότι το πρόβλημα της Κύπρου έχει ξεχαστεί στην Ευρώπη. Ο κόσμος δεν θυμάται πια τη δραματική κατάσταση που ζει ακόμη ο κυπριακός λαός: την επέμβαση, την κατάληψη των ελληνοκυπριακών εδαφών, το ίδιο το πρόβλημα, που παραμένει άλυτο εδώ και χρόνια.

Όπως ξέρεις, αν ρωτήσεις κάποιον στην Ιταλία «τι σκέφτεται για την Κύπρο;», η οποιαδήποτε απάντηση θα εκφράζει το φόβο, μήπως το νησί μετατραπεί σε μια τεράστια στρατιωτική βάση του ΝΑΤΟ. Αλλά στα συγκεκριμένα θέματα, που αφορούν την επίλυση της κυπριακής κρίσης, κανένας δεν έχει να πει τίποτε, ούτε και ασχολείται μαζί του.

Π.Ν.: Θα περνούσα σ' ορισμένα ζητήματα που αφορούν την ιταλική αριστερά. Εδώ και ενάμιση χρόνο αναπτύσσεται ένας διάλογος ανάμεσα σε τάση της *Lotta Continue* (Συνεχής Πάλη, LC)² και του *Partito Radicate* (Ριζοσπαστικό Κόμμα, PR) με την αριστερά του Ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΙΣΚ). Ή ακόμη, ανάμεσα στο *Partito di Unità Proletaria* (Κόμμα για μια Προλεταριακή Ενότητα, PdUP) και το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα (ΙΚΚ). Πώς εξηγείς αυτή την προσέγγιση ενός μέρους της παραδοσιακής αριστεράς με τις οργανώσεις της Νέας Αριστεράς της δεκαετίας του '70;

Λ.Κ.: Η προσέγγιση αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας βαθιάς κρίσης στο PR. Ενός κόμματος δηλαδή, που σημείωσε μεγάλη επιτυχία, όταν ξεκίνησε ως φορέας αμφισβήτησης. Στη συνέχεια όμως, πετυχαίνοντας μια ισχυρή παρουσία στη Βουλή, είναι σαφές ότι δεν ήταν δυνατόν να σταθεροποιηθεί σε μια ανοδική πορεία, στηριζόμενο μόνο σ' αυτή την αμφισβήτηση.

Έτσι προέκυψαν ασάφειες και έλλειψη, ενώ το γεγονός ότι τα πάντα έχουν εμπιστευθεί σ' ένα χαρισματικό ηγέτη, τον Μάρκο Πανέλα, που είναι γνωστός για τις ιδιοτροπίες του, έχει δημιουργήσει αμφιβολίες στον κόσμο που τον ψήφισε.³

Ωστόσο το φαινόμενο είναι γενικότερο και αρκετά ανησυχητικό. Ένα τμήμα της Νέας Αριστεράς, η μάλλον αυτού του χώρου, που κάποτε αποτελούσε τη Νέα Αριστερά, κατάρτηξε στην αποδοχή μιας αρκετά δεξιάς τοποθέτησης. Μιας τοποθέτησης, που ούτε λίγο, ούτε πολύ φαίνεται ότι συμπαθεί την πολιτική γραμμή του Κράξι, του γ.γ. του Ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος, εξαιτίας μιας μεγάλης απογοήτευσης, που

υπαγορεύεται από τη διαπίστωση ότι «ο μαρξισμός δεν λειτουργεί πια, ο κομμουνισμός δεν μπορεί να γίνει, γι' αυτό ας προσπαθήσουμε να εκμοντερνίσουμε την κοινωνία με τον τρόπο που το νομίζει το ΙΣΚ».

Χαρακτηριστική είναι η θέση της Lotta Continua ως εφημερίδας, αφού σαν οργανωμένο κίνημα δεν υφίσταται πια. Η LC λοιπόν άλλαξε αρκετά τη στάση της ως προς τον Κράξι, εκδηλώνοντας αργά, αλλά σταθερά ένα αντικομμουνιστικό ύφος. Η ξαφνική απογοήτευση, από τη σχηματική ιδέα που υπήρχε για την επανάσταση, οδήγησε σ' ένα τέτοιο ξεστράτημα στα τέλη της δεκαετίας του '70, ώστε άλλοι άρχισαν να παίρνουν ναρκωτικά, άλλοι να πυροβολούν ή να ιδιωτεύουν και άλλοι να στραφούν προς τα δεξιά.

Π.Ν.: Πριν μίλησες για τον αντικομμουνισμό. Στις 28 Απριλίου του '82 σε μια επιφυλλίδα της εφημερίδας Π Manifesto, με αφορμή τα δέκα χρόνια συνεχούς κυκλοφορίας της, η Ρ. Ροσσάντα και ο Α. Πίντορ έγραφαν ότι η έννοια της λέξης κομμουνισμός έχει μεταλλαχθεί ή μάλλον έχει προσλάβει διάφορες έννοιες. Εσύ τι εννοείς, όταν αναφέρεσαι στον κομμουνισμό;

Α.Κ.: Να σου πω την αλήθεια εγώ δεν συμφωνώ μ' εκείνη την επιφυλλίδα του Manifesto. Τι νόημα έχει ο κομμουνισμός σήμερα; Αν κάποιος αναζητήσει την κομμουνιστική ταυτότητα είτε στο παρελθόν, είτε μόνο ως μια μορφή ιδεολογισμού, αναμφίβολα θα διαπιστώσει ότι πολλά στοιχεία της βρίσκονται σε κρίση.

Σήμερα όμως αναφερόμαστε σ' ένα πολύ συγκεκριμένο πρόβλημα, που αφορά την Ιταλία. Υπάρχουν δύο γραμμές. Αυτή του Σοσιαλιστικού κόμματος, που είναι καταστροφική και στόχευα στη μοντεροποίηση της κοινωνίας με την κυβερνητική αλλαγή του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος (Democrazia Cristiana) από το Σοσιαλιστικό. Γιατί πράγματι η προσπάθεια αυτή για εναλλαγή της κυβερνητικής εξουσίας υποβιβάζει σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο της. Στις μέρες μας λόγω χάρη ο Κράξι μπορεί να γίνει πρόεδρος του Συμβουλίου, αλλά θα γίνει σε μια στιγμή, που το ΙΣΚ θεωρείται ως το πλέον φιλοαμερικανικό ανάμεσα σ' όλα τα κόμματα της Ιταλίας. Σε μια στιγμή που οι προτάσεις οικονομικής πολιτικής του ΙΣΚ θεωρούνται ως οι δεξιότερες που ποτέ εμφανίστηκαν, ενώ υποτάσσει την *πορεία* του συνδικαλιστικού κινήματος. Σε τι μπορούν να οδηγήσουν όλα αυτά;

Αναμφίβολα θα οδηγήσουν στο αποδυνάμωμα των δυνάμεων που έχουν συμμαχήσει στο χώρο της αριστεράς, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η Χριστιανοδημοκρατία, που ανενόχλητη θα επιβάλλει τους όρους της, ενώ το ΙΣΚ θα διασπαστεί.

Από την άλλη πλευρά έχουμε το Κομμουνιστικό Κόμμα, που μετά την αποτυχία του ιστορικού συμβιβασμού περνά μια περίοδο ισχυρής κρίσης. Αν και πέρασε στην αντιπολίτευση, δεν μπόρεσε να εκφράσει μια γραμμή που θα αποτελούσε κατά κάποιο τρόπο την εναλλακτική πρόταση στα υπάρχοντα προβλήματα. Ωστόσο είναι γεγονός ότι την αναζητά πάντα. Και θεωρώ ότι η εναλλακτική λύση στο ζήτημα της κρίσης, που υπάρχει σήμερα στην ιταλική κοινωνία, μπορεί ν' αναζητηθεί ανάμεσα σ' εκείνες τις πολιτικές δυνάμεις που την θέλουν.

Ανάμεσα σ' αυτές δεν βρίσκεται βέβαια το ΙΣΚ, που έχει σαφώς αλλάξει τις θέσεις του. Το κόμμα αυτό, στην περίοδο της δύσης του ιστορικού συμβιβασμού και συγκεκριμένα στο Συνέδριο του Τορίνο, προσπάθησε να διαμορφώσει κάποια εναλλακτική

πρόταση στο ζήτημα της κρίσης. Ωστόσο σήμερα υποστηρίζει ότι δεν θέλει κάτι τέτοιο.

Έτσι ένα πρώτο ζήτημα έχει να κάνει με την καταγραφή των πολιτικών δυνάμεων, που αναζητούν αυτή την εναλλακτική λύση. Το ΙΚΚ είναι ο ιστορικός φορέας των αγώνων της εργατικής τάξης, πέρα από το ότι αποτελεί μια ισχυρή δύναμη της αριστεράς, γεγονός που δεν πρέπει ν' αγνοείται σε καμία περίπτωση. Εμείς ωστόσο πιστεύουμε ότι το ΙΚΚ, έτσι όπως παρουσιάζεται, δεν μπορεί ν' αποτελέσει τη βάση της εναλλακτικής λύσης. Για να γίνει αυτό, πρέπει να συντελεστεί ένας βαθύς μετασχηματισμός στην κουλτούρα του, ν' αντιληφθεί τις νέες ανάγκες που έχουν προκύψει σ' ένα σύνολο κοινωνικών υποκειμένων, να καταλάβει τη σπουδαιότητα των νέων αυτόνομων μαζικών κινημάτων. Μ' άλλα λόγια η κουλτούρα του ΙΚΚ εκφράζεται σε παλιές αντιλήψεις και οι αναλύσεις του δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή πραγματικότητα.

Π.Ν.: Τον Αύγουστο του '81 διοργανώθηκε στην Μπολόνια, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο του ΙΚΚ, το ARCI, ένα πανευρωπαϊκό συνέδριο ενάντια στην τρομοκρατία με την ευκαιρία της συμπλήρωσης ενός χρόνου από τη μέρα, που οι φασίστες είχαν τοποθετήσει μια βόμβα στο σταθμό της πόλης, σκοτώνοντας 80 άτομα. Στο Συνέδριο, που συμμετείχαν οικολόγοι, καταληψίες σπιτιών, φεμινίστριες, εκπρόσωποι κινημάτων ειρήνης, ελεύθερων ραδιοφωνικών σταθμών, πολιτιστικών συλλόγων κ.ά., το ΙΚΚ έκανε μια προσπάθεια να προσεγγίσει τη νεολαία, ύστερα από τη διάσταση που επήλθε το '77. Αν και τελικά η προσέγγιση δεν έγινε δυνατή, πώς κρίνεις αυτή τη στροφή του Κομμουνιστικού Κόμματος;

Α.Κ.: Η αλήθεια είναι ότι προς αυτή την κατεύθυνση έγιναν αρκετές προσπάθειες και δεν πρέπει να υποτιμούμε κάτι τέτοιο. Για παράδειγμα ο Μπερλιγκουέρ άρχισε να μιλά για τους περιθωριακούς, για τις νέες ανάγκες και για ένα σύνολο από φαινόμενα, που τ' αμφισβητούσε μέχρι πρόσφατα. Το ΙΚΚ θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα εναλλακτικό πόλο, κάτι ανάλογο μ' αυτό που επιτεύχτηκε ως ένα σημείο από το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, όταν ο Μιττεράν μετέτρεψε την SFIO σ' ένα κόμμα νέου τύπου. Και βέβαια αυτό μπορούν να το πετύχουν οι ιταλοί κομμουνιστές όχι με κάποια αλλαγή που θα γίνει στο εσωτερικό του κόμματος, αλλά αφού θα έρθουν σ' επαφή μ' όλες ης δυνάμεις του κομμουνιστικού χώρου και της σοσιαλιστικής αριστεράς, που έχουν μια διαφορετική κουλτούρα και παράδοση στην ιστορία του αριστερού κινήματος.

Π.Ν.: Θα ήθελα να μείνω στο θέμα των ανένταχτων, των ανεξαρτήτων της αριστεράς, ενός μορφώματος δηλαδή που σήμερα τόσο στην Ιταλία, όσο και στην Ελλάδα, αν και έχει μια διαφορετική κουλτούρα και πολιτική παράδοση, παρουσιάζει αρκετά κοινά κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Πώς νομίζεις ότι αυτός ο χώρος, που έχει λάβει ευρύτερες διαστάσεις, θα μπορούσε να επέμβει καταλυτικά στη διαμόρφωση της πολιτικής των κομμουνιστικών κομμάτων;

Α.Κ.: Νομίζω σήμερα, κάνοντας μια σύγκριση με το παρελθόν, ότι το ΙΚΚ βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση. Εγκατέλειψε την πολιτική του ιστορικού συμβιβασμού και

τη λογική της εθνικής ενότητας, πήρε σαφή θέση ως προς τη Σοβιετική Ένωση, άρχισε να συζητά τα προβλήματα που τέθηκαν από τα νέα κινήματα. Κι όλα αυτά είναι το αποτέλεσμα μιας πάλης που διεξήγαγον όλες εκείνες οι δυνάμεις της Νέας Αριστεράς, που ήταν πεισμένες για ό,τι υποστήριζαν...

Π.Ν.: Στη στροφή αυτή συνετέλεσαν βέβαια και οι αντιθέσεις, που ανέκυψαν στο εσωτερικό του κόμματος, ιδιαίτερα το '77, όταν το ΙΚΚ πήρε μια σαφή θέση κατά του κινήματος, που είχε αναπτυχθεί στα πανεπιστήμια. Και τότε οι ομάδες περιφρούρησης και τα ΜΑ Τ βρέθηκαν να καταστέλλουν από κοινού, στους δρόμους της Μπολώνιας και της Ρώμης, τα κινήματα της Νέας Αριστεράς, ενώ από την άλλη το Συνδικάτο εμπόδιζε τις εκδηλώσεις αλληλεγγύης προς το φοιτητικό κίνημα, πολλά μέλη και στελέχη του κόμματος είχαν αντιδράσει.

Α.Κ.: Πέρα απ' αυτό, όταν συχνά με ρωτούν αν το PdUP θα ενσωματωθεί στο ΙΚΚ, τους απαντώ ότι το ΙΚΚ θα συγχωνευθεί στο PdUP. Κι αυτό γιατί έχει ήδη αποδεχθεί όλες σχεδόν τις θέσεις σχετικά με τα ζητήματα που προσφέρουν και τις οποίες η οργάνωσή μας υποστήριξε εδώ και χρόνια.

Στην πραγματικότητα το ΙΚΚ δεν θα συγχωνευθεί ποτέ στο PdUP, αλλά λέγοντας αυτό, θέλω να πω ότι ο αγώνας του κινήματος της Νέας Αριστεράς δεν πήγε χαμένος και ακόμη και σήμερα το πεδίο μιας τέτοιας αντιπαράθεσης είναι ανοικτός κάτω από νέους όρους. Εμείς ποτέ δεν θεωρήσαμε ότι το PdUP θα γινόταν το κόμμα της επανάστασης, που θ' αντικαθιστούσε το ΙΚΚ. Αντίθετα πιστεύουμε ότι είναι ένα κόμμα «εφήμερο» και εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι να προωθήσουμε το διάλογο, που θα οδηγήσει σε μια ανανέωση της στρατηγικής της αριστεράς. Το επανολαμβάνω και πάλι ότι πολύ λίγα πράγματα μπορούν ν' αλλάξουν μέσα στο ΙΚΚ, ενώ πολλά μπορούν να γίνουν, αν αναπτυχθεί μια διαλεκτική σχέση μ' ένα σύνολο δυνάμεων, που διατηρούν μια αυτονομία στην πολιτική δραστηριότητα, την κουλτούρα και την οργάνωσή τους. Ειδικότερα ο Μπερλιγκουέρι άρχισε να καταλαμβάνει κάποιες καταστάσεις, που για άλλους είναι ακόμη ακατανόητες, κάτι που εκδηλώθηκε σε διάφορες φάσεις όξυνσης της ταξικής πάλης. Ένα κόμμα δεν μπορεί ν' ανανεωθεί, όταν η πολιτική ηγεσία του παραμένει πάντα η ίδια.

Π.Ν.: Πολλοί αναφέρονται στον τρίτο δρόμο για το σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό. Στην Ελλάδα το ΠΑΣΟΚ αναφέρεται σ' αυτόν τον τρίτο δρόμο, ενώ και το ΚΚΕ(ε.σ.) υποστηρίζει μια ανάλογη αντίληψη. Κατά τη γνώμη σου είναι δυνατόν στις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού να πραγματοποιηθεί αυτός ο τρίτος δρόμος, που θα επιφέρει Μ'α ριζική αλλαγή στις δομές του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος;

Α.Ι.Κ.: Εγώ προσωπικά δεν θα έπαιρνα ποτέ μια ανταγωνιστική σχέση, αν κάποιος άλλος υποστηρίζει τον τρίτο δρόμο. Γιατί αυτό σημαίνει ότι αρχίζει να γίνεται κατανοητό πως τόσο το μοντέλο της σοσιαλδημοκρατίας, όσο και του υπαρκτού σοσιαλισμού δεν λειτουργούν αποτελεσματικά για τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Ο τρίτος δρόμος αναπτύσσεται εξαιτίας μιας βαθύτερης αντικειμενικής ανάγκης, γιατί το πρόβλημα δεν είναι να διαλέξουμε ποιο σύστημα είναι καλύτερο, το σκανδιναβικό ή το σοβιετικό.

Το ζήτημα είναι ότι το σκανδιναβικό σύστημα, λόγω χάρη, δεν λειτουργεί πια, αλλά και γενικότερα η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία διέρχεται μια περίοδο σοβαρής κρίσης.

Στη βάση αυτών, ο τρίτος δρόμος δεν καθορίζεται αρνητικά, υποστηρίζοντας ότι δεν συμφωνούμε με τις επιλογές των δυο συστημάτων. Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να προκαθοριστεί εγκεφαλικά, αλλά οφείλει να είναι το αποτέλεσμα μιας μαζικής εμπειρίας και μιας σύνθετης πόλης, που θα διαρκέσει πολλά χρόνια. Γι' αυτό καταρχήν πρέπει να εξετάσουμε ποιες είναι οι πολιτικές δυνάμεις που τον προτείνουν, ποιοι είναι οι καταρχήν αντικειμενικοί στόχοι που πρέπει να υλοποιηθούν, ποια είναι τα κινήματα που τον πραγματώνουν και τέλος ποιος είναι ο αντίπαλος. Διαφορετικά ο τρίτος δρόμος κινδυνεύει να γίνει μια αφηρημένη ιδεολογική έννοια, που θα καλύπτει όλες τις αμφιταλαντεύσεις, τις ασάφειες και τους οπορτουνισμούς των πολιτικών δυνάμεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Η Καστελλίνα με τον όρο *democracia delegata* (εκπροσωπευμένη δημοκρατία) εννοεί την κοινοβουλευτική δημοκρατία, όταν φτάσει στα όρια αξιοποίησης των δυνατοτήτων της.
2. Η Λόττα Κοντίνουα, ύστερα α «ώ το Συνέδριο του Ρίμινι, αυτοδιαλύθηκε ως οργάνωση. Από τότε μια τάση της, με κύριο εκφραστή το βουλευτή Μποάτο, ενσωματώθηκε στο Ριζοσπαστικό κόμμα, ενώ μια άλλη, η λεγόμενη «του κινήματος» συγκέντρωσε τη δραστηριότητα της στον τομέα της πληροφόρησης με τη συνέχιση της έκδοσης της καθημερινής εφημερίδας με το ομώνυμο τίτλο. Τρία περίπου χρόνια αργότερα η Λόττα Κοντίνουα, που διαδραμάτισε ουσιαστικό ρόλο στις καταλήψεις των πανεπιστημίων το '77, ανέστειλε την έκδοση της, εξαιτίας μιας σειράς οικονομικών δυσκολιών, που είχαν προέλθει από τη χρόνια αναβολή ψήφισης ενός νομοσχεδίου σχετικά με τον Τόπο.
3. Η συνέντευξη αυτή έγινε πριν το Συνέδριο του PR, που τον Νοέμβριο του '82 οδήγησε σε μια μαζική αποχώρηση ηγετικών στελεχών του κόμματος αυτού, εξαιτίας της πολιτικής που ακολουθεί ο Μάρκο Πανέλα.

περιοδώνω

Λ Α Τ Ι Ν Ι Κ Η
Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

για την \ναρψμ μ wtf^ Χαον^ ο β km την
ανάπινξη συμπαράστασης σιον\$ αγώνες ng